

RUMI

Blago njegova duha

RUMI

Blago njegova duha

PRIMJEDBA PREVODITELJICE

Za Rumija, kao i za tolike pjesnike sufijskih nagnuća, jezik nije raspjevan instrument. Škrt jezik je stav. Ne razlikuje se od stava prema odjeći kakvu su nosili – *soof*, neobojena kozja vuna. Jezik je dakle namjerice sveden na obavijest. Čitatelj treba imati na umu da je sva raskoš u unutarnjemu vidiku.

UVOD

Džalal Al-Din Rumi rodio se i živio u trinaestomu stoljeću (1207.-73.) u Perziji, na području koje je danas dio Afganistana. Obitelj mu je izbjegla iz Korasana pred najezdom Mongola, i naposljetku se nastanila u Konji, u današnjoj Turskoj, u kraju koji se također naziva Rum – odatle i njegovo ime, Rumi. Kao sin glasovitoga sufijskog propovjednika i pravnika, Bahe Walada, od djetinjstva je poučavan i odgajan prema islamskom nasljeđu, a kasnije je upućen i u nauk sufizma, mističnoga ogranka islama. Po smrti oca, 1231., Rumi je preuzeo očevu ulogu propovjednika i doktora prava, slijedeći sufijski put duhovnosti. Međutim, godine 1244., Rumi je susreo tajanstvenoga lutajućeg derviša, Šams-i-Tabrizija, i, zahvaljujući tom susretu, njegov je duhovni svijet doživio zamašan preobrat.

Šams se pojavio kao potvrda Rumijeva nadahnuća, da bi ga poveo u sam zenit mističnoga doživljaja. Dvije su godine bili nerazdvojni, a tada Šams nekud nestade, te ga više nitko nikada nije vidio. Neki tvrde da je bol zbog ovoga gubitka nagnala Rumija da ustoliči legendarni bogoštovni ples – ili vrtokret – među svojim sljedbenicima, kasnije prozvanim vrtokretnim dervišima. U mnogim svojim pjesmama Rumi kazuje o svojoj ljubavi prema Šamsu; lik Šamsa stoji kao usporedba za Boga, a bol zbog rastanka s duhovnim prijateljem predstavlja bol Rumijeva odvajanja od Boga i njegove čežnje za Bogom. Poslije Šamsova iščeznuća Rumi je napustio javna propovijedanja, i posvetio se radu sa svojim sufijskim učenicima;

tada je otpočela prava bujica mistične poezije, koja mu je donijela priznanje kao jednomu od najvećih književnih i duhovnih pojava svih vremena.

Izbor u ovoj maloj antologiji sačinjen je da bi se pokazala širina, kako u stilu tako i u stvarima o kojima je riječ u Rumijevu duhovnom stvaralaštvu; najvećma su uzimane iz velikih Rumijevih pjesmotvora, *Masnavija* (ili *Mathnawija*), i *Divan-I Šamsa*. Prvo je djelo epska pripovjedna poema od 25 000 dvostihova, u sroku, a na perzijskomu jeziku, napisana tijekom posljednjih petnaest godina Rumijeva života. O tomu se djelu govori kao o "Perzijskomu Kuranu", i ono se širom i daljom smatra najvećim duhovnim remek-djelom, ikada skladanim; napisano je naširoko prihvaćenim svakodnevnim jezikom, poučljiva stila. Tumačenja glavnih tema sufijskoga mističnog života i doktrine prepleću se i preslažu s mješavinom prosvjetnih priča, slikovitih poslovice, i prispodoba, te čine od toga djela duhovni udžbenik, koji čitatelja vodi bogoslovnom stazom, a sufijskim korakom.

Njegovo drugo glavno djelo, *Divan*, (u prijevodu "zbirka"), sadrži ostatak Rumijevih pjesama, od nekih 35 000 ili više stihova kratke lirske poezije. Ta zbirka pokriva trideset godina rada, od dolaska Šamsa, sve do Rumijeve smrti. U usporedbi sa srazmjerno trijeznim *Masnavijem*, pojedinačne pjesme u *Divanu* po prirodi su ekstatičnije, i doimlju se kao izljevi čuvstvenih ushita, što često oslikavaju opojnost Božje ljubavi, i govore o najdubljim čežnjama ljudskoga srca. Jedna trećina tih stihova upućena je Šamsu, a Rumijevo izuzetno dostignuće leži u preobrazbi čovjekove strasti u zrcalo sjedinjenja s Božanskim.

Nekoliko navoda uzeto je iz Rumijeva proznog djela *Fihi ma Fihi*. I ova je knjiga napisana u kasnijim godinama, a temelji se na predavanjima i razgovorima, koje je Rumi vodio sa svojim učenicima. Poučiteljske naravi, ona poput *Masnavija* rabi usporedbe i prispodobe da bi objasnila sufijska učenja.

Sufijska staza stremi prema duhovnomu savršenstvu kroz samopreobrazbu, kako bi se stiglo u blizinu Boga, koji je sušto savršenstvo. Prvenstveni je cilj jednog Sufija nadilaženje ili "poništenje" male sobosti, ili ega, koji se postavlja kao prepreka ili "koprena" između ljudskoga srca i Boga, izobličujući naš vidik stvarnosti, i zapretajući našu sposobnost da sazrijemo do naše pune i prave sobosti, kojom savršeno odražavamo Božja svojstva. Stoga je (sufijsko) žarište okretanje duše k

Bogu; Bogousredotočenje, nasuprot samousredotočenju; duhovni, a ne tvarni i prolazni svijet; unutarinja, duhovna promjena umjesto promjene u vanjskoj stvarnosti svjetovnih položaja i bogatstva.

Napredak na ovoj stazi ovisi o ljubavi Božjoj i o duhovnim bitkama (ili "svetomu ratu"), koji čovjek mora voditi da bi "osvijetlao zrcalo srca", i na taj način stekao bistrinu pogleda, istinski potrebnoga da bi se ugledalo naše jastvo i duhovna zbilja. To nam može donijeti svjetovnu patnju, ali vodi većoj sreći u onostranstvu, dok zastajanje na stazi da bi se užila svakojaka lagoda i ugoda ovoga svijeta vodi u veliku patnju na onomu svijetu. Rumi također koristi prisposobu peći da bi predočio proces duhovne preobrazbe, kojim će se zahrđalo željezo našega srca rastaliti, pročistiti, i uglačati, sve dotle dok se u njemu ne pokaže jasan odraz Nevidljivoga. Savršeno odraziti Božji lik srcem, znači sjediniti se s Bogom.

Ova mala antologija ne može učiniti više no ponuditi predokus Rumijeve mistične vizije. Tko želi saznati više, neka se pozabavi Franklin Lewisovim izvrsnim i iscrpnim životopisom Rumija, gdje će naći vrlo opsežno izvješće o pjesnikovu životu, vremenu, i misli. Rumijeva popularnost nije potamnila s vjekovima – njegovo se djelo danas čita više nego ikada prije, nadahnjujući čitatelje svih vjera i vjerovanja. U dobu sve svjetovnijemu i često na mukama, ovaj ponizni sufijski trapljenik nudi dodir divote, dok otkriva mogućnost božanske ljubavi, vodeći čitatelja duž staze duhovnoga rasta sa strašću, strpljenjem, i nepopustljivom jasnoćom.

Juliet Mabey

DODIR BOŽANSKOGA

Piju li žedni vodu iz čaše, oni će u njoj vidjeti Boga. Oni, koji su ljubavlju Božjom nezanimati, vidjet će u njoj tek svoje lice.

KAD SE U BOGA ZALJUBIŠ

♦ Zaljubljeni nikad ne traga, a da za njim ne traga i njegov Ljubljeni. Kad munja ljubavi prostrijeli ovo srce, zasigurno znaj da je ljubav i u onomu srcu. Kad u tvome srcu narasta ljubav za Boga, nema sumnje da te Bog ljubi.

◆ Naša želja za Bogom razgorijeva se Njegovom ljubavlju: svi putnici svoj put prevaljuju zahvaljujući sili Njegove privlačnosti. Uzlijeće li prah bez vjetra? Plovi li lađa bez mora?

◆ O srce, ako imalo razlikuješ radost od tuge, bit ćeš razdrto i predvojeno. Premda je sladak okus onoga za čim žudiš, zar tvoj Ljubljeni ne želi da budeš bez želja? Oh, u smrti je život onih što vole: nećeš osvojiti srce Ljubljenoga dok svoje srce ne izgubiš.

◆ Netko je upitao: "Što je to ljubav?" Bog je odgovorio: "Saznat ćeš, kad sebe u meni izgubiš."

◆ Kad se od bola ljubavi razbuja tvoja duhovna radost, ruže i ljiljani obuzet će vrt tvoje duše.

◆ Religija Ljubavi nadilazi sve druge religije; onima koji vole, Bog je jedina vjera, jedina vjeroispovijest.

◆ Ti si moje nebo, a ja sam zemlja što se čudi Tvojemu neumornom naviru iz mogega srca! Ja sam tlo sasušenih usana! Dobrostivo me napoji - to će ovaj prah pretvoriti u nasade ruža! Kako li zna zemlja što si posijao u njezinu srcu? Ti si je Sobom prožeo, i Ti znaš njezin teret!

◆ Reče voda nečistomu: "Dođi!" Reče nečisti vodi: "Stid je moj prevelik." Odgovori mu voda: "Kako će se bez mene oprati tvoj stid?"

◆ Ljubavi za Boga korijen je u našem znanju o Bogu. Je li neznanje ikada dovelo do prave ljubavi? Takvo je neznanje uzrok našem progonstvu, i priječi nas da Mu se približimo.

◆ Svi su kraljevi robovi svojih robova, svi su ljudi spremni umrijeti za onoga tko za njih umire. Srca zaljubljenih zarobljena su onima, koji su im srce poklonili. Koga god smatraš zaljubljenim, znaj, on je i ljubljen. I mi, koji smo Bogom voljeni, moramo postati Božji ljubavnici.

◆ Taj glas, iskon svakoga krika i zvuka, zbilja je jedini Glas; sve je ostalo jeka.

◆ Kuća srca, u koju zrake božanskoga sunca ne dopiru, tavana je i samotinjaska, sumorna je i zapuštena, vrata zatvorenih. Ona je poput groba. Dođi! Ustani iz groba svojega srca!

◆ Oh, daj mi žeđu, i ne daj mi vode! Daj mi da se u Tebe zaljubim! Odagnaj mi san!

◆ Bili mi zdravi ili bolesni, nas opija Peharnik i pehar. Obaramo čela, ponikli pred Njegovom riječju i zakonima, i dragovoljno polažemo život u

Njegove ruke. Sve dok je Prijatelj u našem srcu, jedina nam je želja životom Mu svojim služiti.

♦ Nisam li ti rekao: "Ne odlazi, jer Ja sam ti prijatelj?" U ovomu priviđenju ništoće, Ja sam prazvor Života! Čak i ako Me gnjevan napustiš za narednih stotinu tisuća godina, na kraju ćeš se vratiti, jer Ja sam tvoj istinski Cilj!

Nisam li ti rekao: "Ne zadovoljavaj se svjetovnim stvarima?" Jer Ja oblikujem svetište tvojega zadovoljstva! Nisam li ti rekao: "Ja sam More, a ti si riba?" Ne zamamljaj se obalom, jer Ja sam tvoje Kristalno More!

Nisam li ti rekao: "Ne ulijeći u zamku poput ptice?" Dođi k meni, jer Ja sam Sila tvojega leta! Nisam li ti rekao: "Oni će te opljačkati i ostaviti te smrznuta?"

A ja sam Vatra, Toplina, i Žar tvoje želje!

Nisam li ti rekao: "Umrlijat će ti karakter, sve do zaborava da sam Ja Izvor tvoje čistote?"

Nisam li ti rekao: "Ne pitaj kako ravnam tvojim životom?" Jer Ja sam Tvorac, a nisam ravnatelj.

Ako ti je srce svjetiljka, daj joj da te odvede na tvoj pravi put. A ako si pobožan, znaj da sam Ja tvoj Bog!"

♦ Zaljubljenima u Boga, Bog je izvor svekolike radosti i žalosti. Jedini je On pravi predmet njihove želje; svaka druga vrst ljubavi pusta je zaludenost. Ljubav za Boga onaj je plamen koji, kad gori, spaljuje sve osim Boga. Ljubav za Boga je mač, koji presijeca sve što nije od Boga. Vječan je samo Bog, sve će ostalo netragom minuti.

♦ Ma što bio predmet tvoje želje, hajde stopi se s onim što voliš, uzmi na se njegov lik i svojstva. Ako si željan svjetla, budi ga spreman primiti; želiš li se od Boga udaljiti, produbi svoju samoživost, i otjeraj sebe od Njega. A ako poželiš izaći iz ove ruševne tamnice, ne okreći glave od Voljenoga; prigni se poklonstveno, i pridi bliže.

♦ Srce Mi postade pero u ruci Voljenoga: noćas bi mogao napisati Z, sutra, možda, B. On reže i oštri svoje pero kako Mu je volja, da bi pisao *rikom i naskhom*; pero kaže: "Gle, Tebi sam poslušno, jer Ti najbolje znaš što činiti."

♦ Ljubavlju gorko postaje slatko; ljubavlju bakar postaje zlato; ljubavlju talog postaje bistar; ljubavlju bol postaje melem; ljubavlju mrtvo postaje živo, ljubavlju kralj postaje rob.

◆ O Utočište svih onih, koji utočište traže, vodi nas pravim putem! Ne daj zastraniti nijednomu srcu, kojega si Svojom milošću vodio. Ne rastani nas od onih, koji su s Tobom sretni i zadovoljni. Nema stvari gorče od rastanka s Tobom. Bez Tvoje zaštite, sve je zbrka i rasap. Svijet tvari siše nam duhovnu snagu. Naša tijela svlače odjeću duha s naše duše. Bez Tvoje pomoći, kako spasiti dušu? Nesjedinjena sa svojim Ljubljenim, duša je zauvijek u čemeru izgubljena. Ako ne pripustiš dušu u Svoju blizinu, ona, iako živa, može se smatrati mrtvom! Prigovoriš li Svojim robovima, tako i valja, Gospode. A kažeš li da su sunce i mjesec nečisti, i uspravni čempres nazoveš li pognutim, nebesa nad nama proglašiš li vrijednima prezira, a mora i rudnike praznima, Ti govoriš istinu, jer Ti si izvor svekolikoga savršenstva, i jedino je u Tebe moć da usavršiš nesavršeno. Svet si Ti i netaknut nepostojanjem; onima koji ne postoje Ti daruješ postojanje, i život im daješ!

KAD BOGA TRAZIŠ

◆ Zatisni to svoje uho, željno niske čulnosti, jet ti poput pamuka gluši savjest, i brtvi tvoje unutarne uho. Budi bez uha, bez osjeta, bez misli, i oslušni glas Boga, koji te zove da se vratiš. Naš govor i pokret vanjski je put, naš je nutarnji put iznad nebosklona. Tijelo putuje svojom prašnom stazom; duh, poput Isusa, morem korača.

◆ Svakog slijepog putnika, lancima okovana, Bog dovlači k Sebi, radilo se o pravednom ili o rđi. Svi se putnici dolaženju opiru, osim onih, koji znaju tajne božanskoga čina. Zapovijed "Dođi protiv svoje volje", upućena je slijepomu dolazniku; "dođi od svoje volje", rečeno je čovjeku, istinom othranjenu. Dok onaj prvi, poput dojenčeta, voli dojilju zbog njezina mlijeka, drugi joj je srce poklonio, Njoj, velom zastrtoj. "Dojenče" ne zna ljepotu Dojilje: ono želi tek Njezino mlijeko. Istinskomu Njezinu ljubitelju nije ni do čega, osim do njegove vlastite jednosmjerne odanosti Njoj. Bez obzira ljubi li tragatelj Boga zbog onoga što Bog nije, kako bi neprekidno uživao u Njegovu blagu, ili ljubi Boga zbog Njega samoga, i ni zbog čega drugoga izvanjskoga, kako ga ono ne bi od Boga odvojilo – u oba slučaja potraga kreće iz istoga Izvora: iz srca, kojega ote taj božanski Otmičar.

◆ Znaj da je vanjski oblik prolazan, a da je neprolazan svijet istinske zbilje. Dokle ćeš igru ljubavi igrati s oblikom vrča? Okani se vrča, i kreni u potragu za vodom!

◆ Sunčeva je zraka pala na zid; zid je zablistao posuđenim sjajem. O ludove, zašto poklanjaš srce pregršti zemlje? Traži Izvor koji vječito sja.

◆ Bog ti je u srce posadio želju da Ga tražiš. Ne obaziri se na svoje slabosti, već se posveti traganju. Svaki je tragatelj vrijedan takvoga traganja. Potrudi se, još se jače napregni, da bi ti duša umakla iz tamnice puste tvari.

◆ Bio ti hitar ili spor, na kraju ćeš naći ono što tražiš. Uvijek se svim srcem predaj svomemu traganju. Makar bio pognut, makar hramao, ne odustani od potrage, već mili cestom ususret Njemu.

◆ Kad se svjetiljka pripali na plamenu svijeće, svatko tko vidi svjetiljku, zacijelo vidi i svijeću. Gledaj svjetlo Božije u svjetiljkama svetaca, ili Mu gledaj svjetlo u svijećama onih, koji odoše prije nas.

◆ Svaki prorok i svaki svetac ima svoj put, ali svi putevi vode k Bogu. Svi su putevi doista jedan jedini put.

◆ Postoji slavna rijeka, tok vode života. Dođi, o lakoumni, a žedni čovječe! Zahvati vode, kako bi se vrt tvojega duha napojio. Ako ne znaš vidjeti vodu života, neka te učitelji vjerski odvedu do njezine obale. Tada slijepo uroni vrčem u vodu, pa kad oteža, znat ćeš da ga je voda rijeke napunila. Vrijeme prolazi, i silne vode promiču, odlaze. Pij, da se ne bi u prah rastočio zbog svoje neutažene žeđe!

◆ Proroci i vjeroučitelji nalik su na putokazne znake, namijenjene onim duhovnim putnicima, koji se izgubiše u pustinji. No onima, koji su se s Bogom sjedinili, ne treba ništa izim njihova nutarnjeg oka, i božanske svjetiljke vjere; njima nisu potrebni putokazi, pa čak ni cesta kojom bi putovali. Takvi ljudi postaju tada znakovi drugima.

◆ Dok oblak ne proplače, kako da vrt procvjeta? Dok čedo ne zaplače, kako da mlijeko poteče? Novorođenče zna da će plačem dozvati dojilju. Ali Dojilja svih dojilja podojit će te samo kad se krikom oglosiš.

◆ Odraz koji bacaju dobri prijatelji potreban je sve dotle, dok ti ne postaneš, a bez pomoći ikakva odraznika, vodonoša morske vode. Znaj da je odraz u početku puko oponašanje. Ali ako se nastavi, preobraća se u izravni uvid istine. Sve dok ne postane uvid, ne odvajaj se od prijatelja koji te vode – ne rastani se od školjke, sve dok kišna kap ne postane biser.

◆ Ako je u tebe kamen kušač, ti sam biraj svoj put; ako pak nije, idi i pokloni svoju odanost onomu, u koga je moć razbira. Ili imaš kamen kušač unutar duše, ili ne znajući puta, moraš naći vodiča.

◆ Tvoja zemaljska draga zaklanja lice Božanstva; tvoj zemaljski vodič zaglušuje riječ tvog pravog duhovnog vodiča. Ne zdvajaj, budi veseo, zazovi pomoć Onoga, tko se zovu odaziva.

◆ Okreni se od postojanja prema nepostojanju, tražiš li Gospoda, i pripadaš li Njemu. Nepostojanje mjesto je prihoda; ne bježi odatle. A postojanje – ono je manje ili više mjesto potrošnje.

◆ Dok žednik vodu traži, i voda traži žednika.

◆ Osjetilo vida je konj, a jahač je svjetlost Božja. Bez jahača konj je beskoristan. Svjetlost Božja jaši čulno oko, i duša tada zažudi za Bogom. Kako da konj bez jahača prepozna znakove puta? Božja svjetlost pojačava čula: to znači izreka "na svjetlosti svjetlost."

◆ Spomen na Boga puni nas željom za putovanjem, i čini od nas putnike.

◆ Reče prorok da je riječ Božja: "Ne sadrži Me krčag ni skupocjen, ni priprost; ne sadrži Me zemlja, ni svi neboskloni. Već Me sadrži srce Mojega vjernog sluga. Kakva li divnog čuda! Ako Me tražiš, u srcu Me njegovu traži."

KAD SE S LJUBLJENIM SJEDINIŠ

◆ Mi smo svirale, Tvoja je sva naša glazba; mi smo planina, koja samo Tebi jekom vraća; nas, šahovske figure, Ti redaš u redove, i šalješ nas u pobjede ili poraze. Mi smo lavovi – vez i ukras neotvorenih zastava; Tvoj nevidljivi vjetar vijori s nama po svijetu.

◆ Zaista, nisi ti lovac koji za Mnom traga, nego si rob Moj što Mi do nogu leži. Smišljaš načine kako Mi se primaknuti, ali niti napustiti Me, ni tražiti Me ne umiješ. Traganje za Mnom uzrok je tvojoj mucij; prošle sam noći slušao tvoje duboke uzdahe. U Mojoj je moći da ti okončam čekanje, da ti pokažem Put i dopustim pristup. Da bi se mogao izbaviti iz vira vremenskoga, i napokon otkriti blago stapanja sa Mnom! Ali slatkoća i užitak odmorišta u pravom su omjeru s mukama putovanja. Samo kad trpiš udarce bola i nevolje prognaničke, istinski ćeš uživati u povratku rodnoj kući.

◆ Blizina Bogu ne da se izmjeriti. Biti blizu Boga ne znači penjati se ili silaziti, već umaknuti iz tamnice postojanja. Blago Gospoda leži u nepostojanju. Obmanut si postojanjem. I kako da razumiješ što je nepostojanje?

◆Što to znači saznati Božju jednotu? To znači, razoriti sebe u nazočnosti Jednoga. Želiš li sjati kao podnevno sunce, spaliti mrak samopostojanja. Rastopi se u Biću Onoga, tko je Svedržitelj. Čvrsto si se držao za "ja" i "mi", i to dvojestvo tvoja je duhovna propast.

◆Imaj milosti prema onima koji ugledaše Tvoje lice: ta kako izdržati ovu gorčinu rastanka od Tebe? Ti govoriš o rastanku i progonstvu: čini što Ti je volja, samo ostani sa mnom! Lakše je stotinu tisuća puta umrijeti, nego se od Tvojega lica rastati. Smrt je sladak vidik, ako umireš pun nade da ćeš se s Bogom stopiti; ali život u gorčini progonstva od Boga, vatra je požarna.

◆Moje je srce poput svitka pergamenta, koji se beskonačno odmata put Vječnosti, ispisan od početka do kraja riječima: "ne ostavljaj me!"

◆Ako si dio mjeseca, čvrsto se drži mjesečeva uštapnog kruga. Zašto se dio drži podalje od cjeline?

◆Neprestano mrmori snijeg: "Rastopit ću se i postati bujica, što teče put mora, jer dio sam mora! Bijah sam, tvrd poput leda, i gle, potekoh, smrvljen čeljustima tuge!"

◆Rekao je: "Dug si mi život dao, i silno vrijeme, o Bože, toliko si milosti udijelio bijedniku poput mene! Sedamdeset dugih godina vrijeme sam grijешno tratio – pa ipak, ni dana mi Svojih darova nisi uskratio! Ne zaradih baš ništa, danas sam gost Tvoj; svirat ću za Tebe harfu, jer ja sam Tvoj!"

◆Sve mine i nestane, osim Božje suštine. Kad umreš za sebe i uroniš u Njegovu bit, ni ti nećeš minuti. Tko god na vratima božanskoga dvorca izusti "ja" ili "mi", bit će vraćen: Jednom je neki mladić pokucao na vrata prijatelja. "Tko si ti, o vjerodostojni?" upita prijatelj. "To sam ja", odgovori mladić. Reče mu prijatelj: "Odlazi, još ti nije vrijeme da uđeš; za mojim stolom nema mjesta sirovima i prijesnima!" Što drugo će, dakle, skuhati sirova i prijesna, i tako ga spasiti, osim vatre rastanka i plamena izgnanstva? Jadni je čovjek otišao da bi cijelu godinu putovao, plamteći vatrom izgnanstva, pa se, plamteći tako, skuhao, i stoga se vratio, i još se jednom našao pred prijateljevom kućom. Pokuca opet na vrata, uzdrhtao od strepnje da mu s usana ne siđe neuljudna riječ. Prijatelj se javi i upita: "Tko stoji s onu stranu mojih vrata?" Došljak odgovori: "Ti stojiš, o prijatelju." Odgovori mu prijatelj: "Uđi, budući da si ti sada ja – u ovoj kući nema mjesta za dvojicu!"

◆Gle, sam sebi sam neznan, pa što mi je, zaboga, činiti? Ne klanjam se ni križu ni polumjesecu, nisam ni kaur ni židov. Dom mi nije ni istok ni zapad, ni kopno ni more; rod mi nije ni anđeo ni zemni patuljak. Nisam

iskovan ni od vatre, ni od pjene, nisam sačinjen ni od praha, ni od rose. Nisam rođen u dalekoj Kini, niti u Saksinu, a ni u Bugarskoj, ni u Indiji od pet rijeka; nisam stasao u Iraku, ni u Korasanu. Ne stanujem ni na ovomu, ni na onomu svijetu, ni u raj, a ni u paklu. Ne otpadoh iz Edena, a ni iz Rizvana, niti mi je podrijetlo Adamovo. U mjestu izvan najdaljega mjesta, u predjelu bez sjene i traga, dušu i tijelo nadilazeći, ja vazda nanovo živim u duši mojega Ljubljenog!

♦Ljudska se bića penju ljestvama samoživosti, ali na kraju se svatko survava s takvih ljestava. Što više se penješ, to veći si nerazumnik, jer ćeš pri padu strašnije polomiti kosti. Kad umreš za sebe i oživiš u Bogu, ti se uistinu sjedinjuješ s Njim, u posvemašnjoj jednoti.

DUHOVNI SVIJET

Što je netko budniji u svijetu stvari, to dubljim snom spava u svijetu duha. Takva budnost u stvari gora je od svakoga sna, jer kada nam duša nije u Bogu probuđena, naša tjelesna budnost zatvara vrata božanskim darovima.

ZRCALO BOŽANSTVA

♦ Svaka ruža slatkoga mirisa priča nam tajnu svepostojanja.

♦ Bijaše to divan voćnjak, bogat stabljem i voćem, vinovom lozom i zelenilom. Tamo je sjedio Sufi, s glavom na koljenima; sklopivši oči, utonuo je u duboko, nezemno tihovanje. "Zašto", upitaše ga, "ne gledaš ove znakove Milostivoga Boga, koje je On svuda uokolo pogledu nam ponudio?" "Znakove", odgovori Sufi, "ja gledam iznutra, u sebi: vani su samo simboli znakova."

Što je sva ova ljepota na svijetu? Odras zadrhtale grane, što se u potoku odslikava, odsjaj onoga vječnog Voćnjaka, što stoluje neuveo u ljudskim srcima.

♦ Boljka zaljubljenog nenalik je na druge bolesti; ljubav je zvjezdogled Božjega tajanstva. Bila ljubav zemaljska ili nebeska, ona vodi k Bogu.

◆ Oni koji niječu Boga nalik su čovjeku koji se odriče svjetlosti sunca i mjeseca, da bi zarinuo glavu u pijesak i pitao: "Ako je duh Božji nazočan u prirodi, gdje je onda njegova svjetlost?"

Da bi vidio ljepotu Boga oko sebe, on najprije mora podići glavu iz pijeska i pogledati oko sebe.

◆ Rukotvorine Božje mogu se vidjeti posvuda oko nas, ali malo njih zna vidjeti svojstva Boga, koja su ove rukotvorine uvela u postojanje.

◆ Pođi u radionicu gdje je svemir stvoren, i potraži u njoj Radnika. No budući da je djelo poput vela između Njega i tebe, ti ćeš ga moći vidjeti samo u Njegovu djelu. I budući da je radionica Njegovo boravište, oni koji stoje vani ne mogu ga vidjeti. Stoga, uđi u radionicu – to jest, u nepostojanje – i gledaj djelo, gledaj Radnika.

◆ Zar se pjenoviti val kreće bez rječne struje? Zar se prah može uzvitlati bez vjetra? Budući da si vidio prah – to jest, oblik – ugledaj i vjetar. Vjetar je nevidljiv; mi vidimo tek njegov učinak na vanjskim oblicima, stoga u vanjskim oblicima naziremo božanski duh, vjetar Božji. Rasplini svoje tijelo u gledanju, i prijeđi u prizor, prijeđi u prizor, u prizor!

◆ Ljepota i veličina Boga pripada Njemu; ljepota i veličina stvorenoga svijeta posuđena je od Njega.

◆ Znaj da je svijet stvorenih bića poput čiste vode bistrice, koja zrcali Božja svojstva. Njihovo znanje, pravednost, i dobrotu, odslikavaju Božje znanje, pravednost, i dobrotu, baš kao što se nebesnica zvijezda odražava u vodi tekućici. Zemaljski kraljevi odjek su Božjega krajevstva. Učenjaci zrcale Božju mudrost. Ljudi i narodi mogu se mijenjati iz pokoljenja u pokoljenje, ali božanska su svojstva vječna. Voda rijeke često se mijenja, no odsjaj mjeseca i zvijezda u njoj ostaje isti.

◆ Vanjski oblik zemlje prah je, no nutrina joj je od svjetlosti. Vanjski je izgled u sukobu s nutarnjom zbiljom – kao da je ljuštura školjke u sukobu sa svojim biserom. Vanjsko kaže: "Ja sam to i ništa više." Nutrina kaže: "Pozorno gledaj i naći ćeš me." Vanjsko kaže: "Unutrašnja stvarnost je obmana." Nutrina kaže: "Čekaj i gledaj. Otkrit ću ti istinu."

LJUDSKI DUH

◆ Vidljivo je tijelo, skriven je duh. Tijelo je poput rukava, duh je ruka u rukavu. I um je nevidljiv, ali se i um i duh naziru u ponašanju čovjeka.

♦ Ljudski je duh skriven, nesaznatljiv. Riječima našim i postupcima mi otkrivamo nutarnju prirodu njegove biti. Bit je toga duha nepromjenjiva, ali njezin izraz – naše riječi i djela – prolazne su i podložne mijeni. Naša molitva, duhovne bitke, post, sve je prolazno, ali duh koji ih potiče, traje zauvijek. Duh čovjeka brusio je i kušao sebe na kamenu kušaču božanske zapovijedi.

♦ Tijelo je šator duhu, lađa Noi.

♦ Ljudski je duh svijetao, i traži ono što je dobro. Mala sobost je tamna i pod uplivom je osjetila. I kako onda mala sobost pobjeđuje duh? Ona ga svladava zato jer joj je tijelo dom, dok je duh stranac u svijetu tjelesnosti. Pas brani svoje dvorište poput podivljala lava.

♦ Evo kakvo je stanje čovjeka: donešeno bje anđelovo krilo i svezano za magarčev rep, kako bi magarac mogao prihvatiti štogod od vrlina anđela, čijim je sjajem obasjan.

♦ Kad plodu u utrobi dođe vrijeme da primi duh života, sunce mu priskače u pomoć. Plod oživljava, jer ga sunce obdaruje duhom. Od drugih zvijezda plod prima tek nejasan biljeg, sve dok ga sunce ne obasja. Kako se plod spaja sa sjajnim suncem u materinjoj utrobi? Sunce ima mnoge načine, ćutilima našim skrivene: način kojim zlato biva još zlatnije, način kojim običan kamen postaje granat i crveni rubin, način po kojemu zrije voće, i način kojim se prestrašenu čovjeku daruje hrabrost.

♦ Sunce, duh, u prozorima tijela podijelilo se na zrake. Kad gledaš sunčev krug, vidiš: jedan je; u to će posumnjati svatko, tko je zasjenjen svojim pogledom na tijelo. Mnogost je duh životinjski; ljudski je duh jedna bit. Kolikom je mjerom Bog posuo Svojim svjetlom čovječji rod, tolikom su mjerom ljudska bića suštinski jedno. Ali u istini, Njegova je svjetlost nedjeljiva.

♦ Duh je poput sokola, tijelo je negva njegova. To jadno, okovane noge i slomljena krila stvorenje!

♦ Jezgra je svakoga ploda bolja od njegove kore. Gledaj tijelo kao koru, a na duh gledaj kao na jezgru.

♦ O ti, koji si zaljubljen u svoj um, i koji izdižeš sebe iznad obožavatelja oblika – znaj da je tvoj um tek zraka sveopćega Uma, bačena na tvoja ćutila; gledaj na nj kao na pozlatu svrh vlastitoga bakra.

♦ Um je oblikom dvojak. Prvi se oblik stječe, uči se iz knjiga i od učitelja, razmišljanjem se i pamćenjem, logikom i znanošću njeguje. Na taj način jačaju umne moći, ali što više znanja stječeš, to veći teret nosiš. Drugi

oblik uma dar je Božji. Njegov je vratak samo srce ljudske duše. Kad voda božanskoga znanja proključa iz duha u um, um se tada razbistri i razblista, da se više nikad ne zamuti, nikad ne umrtvi.

◆Ljudski je duh u istini svjesnost, izbrušena ogledima i kušnjama. Oni, u kojih je veća svjesnost, većega su duha. Viši je ljudski duh od životinjskoga, zbog veće svjesnosti. Nadalje, anđeoski je duh viši od ljudskoga, jer nadilazi našu razinu svjesnosti, dok je opet duh sveca viši od duha anđela. Oni, u kojih je manje svjesnosti, morali bi učiti do nogu onih u kojih je svjesnost veća. Ruža se poklonstveno ne prigiba pred trnom.

◆Tvoja tjelesna svojstva, kao i tvoje tijelo, puka su posudba. Ne vezuj se srcem za njih, jer su netrajna, tek sat vremena traju. Nasuprot njima, tvoj duh je vječan. Tvoje je tijelo na zemlji poput svjetiljke, čija svjetlost nadolazi odozgor, iz besmrtnoga Izvora.

SVRHA ŽIVOTA

◆Bog je spustio ljestve pred naše noge: nama je penjati se, korak po korak. Imaš noge: pa zašto glumiš hromoga? Imaš ruke: zašto kriješ prste koji umiju zgrabiti? Ponesesh li Božji teret, On će te podići. Prihvatiš li Njegove zapovijedi, On će te zasuti Svojom milošću i obiljem. Tražiš li sjedinjenje s Bogom, združiti ćeš se s Njim za svu vječnost.

◆Bio je to Stvoritelj naš, koji nas je vodio kroz stupnjeve razvoja, od stanja životinjskoga do stanja ljudskoga. Svrha Mu je bila učiniti od nas bića uma i svjesnosti, kako bismo Ga mogli spoznati.

◆Svijet je nalik na sudnicu, u kojoj je Bog naš sudac. Pozvani smo ispuniti naš savez s Onim, tko nas je upitao: "Nisam li ja gospodar tvoj?" Na šta smo Mu odvratili: "Oh, da." I budući da smo ovdje na zemlji usred postupka sudskoga, svaka nam riječ i djelo postaje svjedok i dokaz tog saveza.

◆Ne upinji se toliko da bi ostvario svoje svjetovne težnje; upinji se samo oko stvari svoje vjere. Inače, tvoj će život ostati neispunjen, tvoj kruh nedopečen. Tvoju grobnicu neće ukasiti kamen, drvo, ili žbuka, već tvoje vlastito kopanje groba duhovne čistote, i tvoj ukop tebe u Božje biće, i tvoja pretvorba u Njegov prah, i tvoje uranjanje u ljubav Božju, kako bi te ispunio i nadahnuo Njegov dah. Grobnica ukrašena kupolama i tornjevima ne priliči sljedbeniku istine. Pogledaj čovjeka odjevena u svilu – hoće li baršun i svila pridonijeti njegovoj spoznaji? Njegova se duša svija u

mukama, škorpion tjeskobe uzidan je u njegovu srcu, razdrtu bolom. Njegova je tjelesna prilika urešena skupocjenim čipkama i nakitom, ali u svojoj nutrini on jeca, gorkim mislima plijen; dok netko drugi korača ogrnut starom i iskrpanom kabanicom, no s mislima slatkim kao sok šećerne trske, s riječima poput meda!

◆ Naše riječi i postupci svjedoče naše skrovite misli; zajedno one iskazuju duh naše nutrine. To je svjedočanstvo našega života, naš razlog bivanja na zemlji: da očitujemo istinsku prirodu našega duha, dotaknuta duhom Božjim.

◆ Malo pomalo Bog čovjeku oduzima ljepotu; malo pomalo i izdanak vene. Pođi i kazuj na sva usta: " Komu god udijelismo duljinu dana, tomu dodijelismo i njihov otklon. Tragaj za duhom; ne poklanjaj srce kostima.

◆ Svijet je tamnica, a mi smo zatočnici: iskopaj rupu u tamničkom zidu i iziđi u slobodu!

◆ Govori duša svojim neplemenitim zemačkim dijelovima: " Moj je izgon bolniji od vašega. Ja sam nebeskoga roda i koljena." Tijelo žudi zelenu travu i vodu tekućicu, jer od njih vuče podrijetlo. Duša žudi život i životvorca, jer ona je potomak Beskrajne Duše. Žudnja duše je znanje i mudrost, žudnja tijela su voćnjaci, livade i vinova loza. Žudnja duše je uzlet i uzvišenost; žudnja je tijela dobit i ugađanje sebi.

◆ Ne gradi dom svoj u zemlji drugih; svoj posao obavljaj, a ne posao stranca. Tko je stranac? Tvoje zemno tijelo, izvor svih tvojih žalosti.

◆ Bio ti na svijetu i najveći učenjak svojega vremena, promatraj kako nestaje taj svijet i to vrijeme!

◆ Izučio si zanat zbog svjetovne zarade, kako bi zaradom podmirivao potrebe svojega tijela; usredotoči se sada na svladavanje svojega duhovnog zanata, ne bi li se time pobrinuo za potrebe svoje duše. Na ovomu si se svijetu obogatio, pa nosiš skupocjene haljine: kad ga budeš napuštao, hoćeš li ih ponijeti sa sobom? Posveti se onomu duhovnom radu, čija je plaća Božji oprost u svijetu onozemlja. To je grad prepun trgovine i pogodbe, ali ne zamišljaj da će ti ovosvjetske zarade tamo dostajati. Bog kaže da su one dječja igra u usporedbi s naplatama onoga svijeta. Isto je to kao kad se djeca igraju dućana; njihova roba i novac vrijede samo u njihovoj igri – u stvarnom svijetu nemaju nikakvu vrijednost. Ovaj je svijet poput igrališta, a smrt je noć, kad se vraćaš kući umoran i prazne novčarke. Zarada bogoštovlja jest ljubav, duševni ushit i blizina Božja.

◆ Glava može biti prepuna beznačajnih svjetovnih stvari, i čovjek može poznavati sve znanosti ovoga svijeta, a da ipak ne zna vlastitu dušu. Čovjek poznaje naročita svojstva svake stvari, ali je u pogledu poznavanja vlastite suštine jednaka nezalica kao i magarac. On izjavljuje: "Ja znam šta je dopušteno, a što nije." Ali on ne zna jesu li njegovi vlastiti postupci dopušteni. On zna točnu vrijednost svake stvari koju kupuje i prodaje, ali u svojoj ludosti nema pojma o vlastitoj vrijednosti. Naučio je razlikovati pogodne zvijezde od nepogodnih, ali mu ne pada na um upoznati vlastitu dušu, kako bi saznao u kakvu je duhovnom stanju – sretnomu ili jadnomu. Poznavati sebe i živjeti svoj život predviđajući Sudnji dan, znači ovladati najvišom znanošću.

◆ Zbog čega te čudi nemoć ljudskoga duha, koji se ne može sjetiti mjesta odakle je došao, i gdje je postao, gdje prije tjelesnoga rođenja obitavao? U ovom snovolikom svijetu naš duh je u koprene ovit, onako kako su zvijezde zastrte oblacima, te tako on ne može vidjeti svoje prijašnje duhovno stanište. Zadaća je ljudskoga duha na zemlji da pročisti srce, kako bi ono uzmoglo prozrijeti koprenu i usredotočiti se na duhovni predio. Srce mora prodrijeti u tajnu ovoga života, i nezamućenim okom ugledati početak i kraj.

◆ O Ti, koji si nam učinio lakim ovaj trud besplodni, a ničim na zemlji nagrađen, oslobodi nas! Nama se on čini zamamnom mekom, ali doista je samo kuka udice. Pokaži nam kakav uistinu jest.

◆ Početak, koji je misao, svoj kraj nalazi u djelu. Plodovi su najprije u mislima, ali se istinski vide tek na kraju. Kad obaviš posao i zasadiš stablo, kad se pojavi plod, tad čitaj prve riječi.

◆ Božji je naum za čovjeka da stekne oko koje vidi, i srce koje razumije.

◆ Sve osim ljubavi najdivnijega Boga pa makar prijalo kao zalogaji slastice, uistinu je umiranje duha. Što to znači, umiranje duha? To znači koračati prema tjelesnoj smrti, i ne piti Vodu života.

ONOSTRANI ŽIVOT

◆ Ne plači na mojemu grobu "o jao, tebe nema", jer za mene to je vrijeme radosnoga susreta! Kad me budu spuštali u raku, ne reci mi zbogom, jer ja odoh iza zastora u vječnu milost!

◆ Svatko se toliko boji smrti, a istinski se Sufi tek smije; ništa ne može nautiti njegovu srcu. Ono što udara po ljušturi školjke, ne dotiče biser.

◆ Kad bi nam se pokazalo duhovno onostranstvo, i put u njega, niko ni časa više ne bi ostao u ovostranstvu.

◆ Kad ja umrem i ti mi u posjete dođeš, ne dolazi mi na grob bez bubnja. Jer na Božjoj gozbi narikačama nema mjesta.

◆ Ovaj je svijet poput sna, ali se tebi, spavaču, čini stvarnim, sve dok iznenada ne osvane smrt, i ne oslobodi te noći razmišljanja i laži. Kad ugledaš svoje stalno boravište, nasmijat ćeš se žalostima koje su opsjedale tvoje zemaljsstvo. Kad se probudiš, postat ćeš svjestan svega što si činio u snu, u tomu postojanju svezanom za zemlju. Ne misli da će se tvojim djelima suditi tek kao ružnim postupcima počinjenima u snu, a bez posljedica po tebe. Ali u času buđenja, suze tvoje žalosti, i jauci tvojega bola, okrenut će se u radost!

◆ Duša je vjerna povjerenu joj dobru: što god u nju posiješ, to ćeš i požnjeti. Ali dok proljeće ne donese znak od Boga, zemlja ne otkriva svojih tajni.

◆ Tijelo, poput majke, trudno je s djetetom-duhom; smrt su trudovi i grčevi rođenja. Svi duhovi koji odoše u slijedeći život, tjeskobno čekaju porođaj toga ponositoga duha.

◆ Bog ti je dao život, i obdario te Svojim svojstvima; na kraju ćeš se k Njemu vratiti.

◆ Smrt je zapravo duhovno rođenje, puštanje duha iz tamnice ćutila u slobodu Božju, baš kao što je tjelesno rođenje oslobođenje čeda iz zatvora maternice u slobodu svijeta. Dok je porođaj bolan za majku, on djetetu donosi odrješenje.

◆ Oni, kojima se smrt čini slađom od šećera - zar se njihove oči mogu zaslijepiti napastima zemaljskoga predjela? U smrti tijela oni ne vide gorak kraj, već blagoslov izbavljenja iz tamničkih uza u prekrasan vrt. Smrt će ih izbaviti muka ovoga svijeta: nitko ne plače zbog gubitka takve ništoće! Ako udar zemljotresa poruši zidove tamnice, hoće li se zbog toga žalostiti srce sužnjeva? Hoće li oni protužiti: "O jao, ovaj je mramor slomljen, a naš duh i duša umakoše sužanjstvu. Divili smo se kakvoći i ljepoti mramornoga kamena našega zatvora. Zašto ga je razorio potres omogućivši nam bijeg?" Nijedan uznik neće govoriti takve besmislice, sve dok su mu vješala posljednja stanica tamničkoga puta. Smrt ne može biti gorka onomu, komu umjesto zmijskoga otrova dadoše šećer.

◆ Duša, smrću oslobođena meteža i skučenosti tijela, uzlijeće na krilima duha, poput zatočenika u uzi koji noću sanja o zanosnomu vrtu ruža, i koji

kaže Bogu: "O Bože ne daj mi da se vratim u tijelo, već mi dopusti da poput princa lutam ovim vrtom." Bog mu odvrća: "Uslišat ću ti molitvu, možeš ostati." Pomisli kako li uzносит mora biti takav san! Bez umiranja sanjač nalazi sebe u raj. Žali li on imalo za svojim životom jave, ili za tijelom koje je još uvijek okovano u zatvorskoj uzi? Ako si istinski vjernik, onda ustani, uđi u borbene redove, jer za tebe se sprema gozba na nebesima. Zatvori usta i ne daj im hrane i pića, požuri k nebeskomu gozbenom stolu. Neka ti pogled stalno bude uprt u nebo, zadrhtan od tvoje želje da nebo dosegneš.

◆ Reče jednom neki čovjek: "Ovaj bi svijet bio divan, kad ne bi bilo prijetnje smrti." Prijatelj mu odgovori: "Bez smrti, ovaj zbrkani svijet ne bi valjao ni šupljega boba. Bio bi poput neobrana kukuruzna klipa u polju, jalov i zanemaren, sa zrnima koja neće služiti za hranu. Ono što je zaista smrt, ti si pomiješao sa životom, i svoje si sjeme posijao u neplodnu zemlju."

◆ O Bože, pokaži nam kako stvari zbilja stoje u ovoj kući opsjene. Nitko od umrlih nije zbog smrti žalostan: već tuguje kad spozna da se nije snabdjeo s dovoljnim zalihama za onostranski život. Inače, bio bi sretan, jer je napustio zatvor i našao se na otvorenu polju, ispunjen radošću. Od ovoga mjesta žao i iz ove duplje patnje prenijet je na široke poljane. "Sjedalo istine" umjesto palače laži, poizbor vino umjesto sirutke. I Bog je tamo kraj čovjeka, sad spašena od svijeta stvari i svih njegovih tegoba. Pa ako se još nisi uputio duhovnom stazom, imaš još trenutak ili dva da umreš svojim malim jastvom!

◆ Umro sam za svijet kamenja, i postao sam biljka, umro sam za biljni svijet, i uzdigao se do životinje, umro sam za životinje, i postao sam čovjek, pa zašto bih se onda plašio smrti? Kada sam umiranjem postao manji? Na slijedećoj razini umrijet ću samo zato da bih se preobrazio, i među anđele visoko uzletio. Ali i od anđeoskoga stanja krenuti dalje, jer: "sve je prolazno osim Boga". Pa ću žrtvovati svoje stanje anđela da bih napokon postao ono što je svačijoj mašti nedohvatno: postat ću nepostojanje! "Zaista vam kažem ,mi ćemo se k Njemu vratiti."

◆ Kad bi netko kazao čedu u majčinoj utrobi: "Gle, tamo vani uređen je svijet, zemlja je čarobna, širom raskriljena, bogata nebrojenim milinama, i stvarima ukusnim za jelo; po njoj planine, mora, i livade, mirisni voćnjaci, vrtovi, i plodne njive, a nad njom veličajna nebesa, suncem obasjana, zrake mjesечеve, i svjetlo bezbrojnih zvijezda; čuda su njena i divote riječima na

nedohvatu, pa zašto onda ti, pijući krv, i dalje ostaješ u ovom tijesnom zatvoru nečistoće i bola?" A što može čedo nego da ti gluho uho okrene, u posvemašnjemu nevjerju, jer slijepi nemaju mašte. Ono nikada nije iskusilo ništa izvan maternice, i ne može zamisliti takav svijet. Pa stoga, kad sveci u ovom svijetu kazuju o svijetu onostranu bez mirisa i boje, nitko ih ne sluša; privrženost tjelesnu svijetu golema je zapreka, baš kao i čedu glad za krvlju, koja ga hrani u utrobi majke.

◆ Od svakojakih vrsta znanja, za dan smrtni najbolja je priprema i putna zaliha znanje o siromaštvu duha.

◆ Čega si zbilja vlasnik, i što si u životu stekao? Koje si bisere izronio s dna mora? Na smrtnoj će te postelji tvoja tjelesna čutila napustiti. Ima li u tebi duhovnoga svjetla da ti obasja srce? Kada ti grobni prah ispuni oči, hoće li tvoj grob jasnim sjajem zasjati?

◆ Neki je čovjek pošao kod zlatara. "Daj mi vagu," reče, "kako bih mogao vagnuti svoje zlato." "Odlazi," reče zlatar. "U mene nema sita na prodaju." "Daj mi vagu," ponovi čovjek, "i prestani se ovako neumjesno šaliti." "U mojemu dućanu nema metle," odgovori zlatar. "Dosta, dosta!" povika čovjek. "Ni riječi više od ovih šala! Daj mi vagu koju sam tražio. Ne pravi se gluhim, i prestani govoriti u zagonetkama." "Čuo sam što si rekao," odvrati mu zlatar, "niti sam gluh, niti djetinjarim. Znam ja što si tražio, ali gle, ti si drhturavi starčić. Ruke ti se tresu, a ono se tvoje zlato sastoji od najsitnijega trunja, pa će ti se rasuti. Onda ćeš ti reći: "Donesite mi metlu, da izmetem svoje zlato iz prašine." Pa kad pometeš zlato na hrpicu, vidjet ćeš da se ono pomiješalo sa prašinom; pa ćeš zaiskati sito. Ja sam tvoj kraj posve sagledao već na početku. Idi sada, i neka ti je dobar dan!" Na početku pothvata razaberi mu kraj, da se ne bi kajao u Sudnji dan!

PUT SUFIJA

Sufijska knjiga nije od tinte i slova, ništa drugo nije, već srce bijelo kao snijeg.

NADILAZEĆI SEBE

◆ Jednoga jutra, neka žena upita svojega ljubavnika da bi ga kušala: "Voliš li me više, no što voliš sebe?" On joj odgovori: "Toliko te volim da sam

pun tebe od glave do pete. Od vlastitoga postojanja ne ostade mi ništa osim imena." Ljubiš li Boga, onda ćeš za Nj osjetiti isto što i ljubavnik za svoju dragu.

◆ Ova naša mala sobost dio je pakla. Samo se s pomoću Božjom ona može svladati.

◆ Vitez bojovnik koji prodire u redove protivnika malen je u usporedbi s istinskim pobjednikom, koji pobjeđuje svoju malu sobost.

◆ Pametni žele nadzor nad sobom; djeca žele slatkiše.

◆ Postani, koliko možeš, rob, a ne vladar. Izdrži udarce: ne budi palica, budi lopta.

◆ Svatko je dijete, izim čovjeka, Bogom opijena. Nitko nije odrastao, izim čovjeka, od želje slobodna.

◆ Što je zrcalo Bitka? Nebitak. Prinesi na dar nebitak, ako nisi budala.

◆ Ti si sjena: zrakama se Sunca poništi! Dokle ćeš sjenu svoju gledati? Gledaj i u Njegovo svjetlo!

◆ Moja je mala sobost preminula za ljubav Božje Sobosti, a Bog je ostao sam; pred stopalima se Njegovim vijem poput prašine. Osobna sobost može postati prahom, koji čuva samo Njegove stope. Budi prah Njegovim stopalima, a zaradi otiska Njegovih stopa, pa ćeš jednoga dana postati kruna Njegova.

◆ Pristaje čovjeku darežljivu poklanjati novac, dok veledušje zaljubljenog leži u predavanju duše. Ako u Božje ime udijeliš kruh, tebi će se kruhom vratiti. Ako život daješ za Boga, tebi će se životom uzvratiti.

◆ Ti si zaljubljenik u Boga, i Bog kad tebi dođe, ni jedna ti vlas neće na glavi ostati. Tek jedan Njegov pogled, stotine nalik na tebe u ništa će se pretvoriti, vaše sitne sobosti ljubavlju će se Božjom sažgati. Ti si kao sjena, a u ljubavi sa suncem. U prisutnosti sunca, sjena časom nestaje.

◆ Kad svijeća gori pri punom sjaju sunca, njezin je plamen tako prestrt sunčanim sjajem da se oku jedva kaže. Ne prestaje plamen plantjeti, ali mu je svjetlo sunčanim sjajem nadliveno. Jednako tako, kad se duh čovjeka približi Bogu, biva prevladan duhom Božjim. Osobni duh i dalje živi, ali mu se svojstva potpuno stapaju sa svojstvima Boga.

◆ Muku mučiš i bol boluješ, ali si od Boga još uvijek daleko. Jer se nisi dovinuo cilja: da umreš u sitnosti svoje sobosti. I dok ne umreš, tvoj bol neće uminuti.

Ne možeš se penjati na krov bez ljestava. Manjkaju li dvije prečke, nećeš se moći popeti. Ako je uže prekratko, vjedro ne doseže vodu studenca.

◆ Pridružiš li se onim, koji se uzdižu s razine ljudskoga duha, ždrijebac nebitka, ždrijebac samoponištenja ponijet će te u visine poput Buraka. Neće to biti uzlet smrtnika na mjesec, već će to biti uzlet šećerne trske u šećer. Neće to biti uzlet pare u nebesa, to će biti uzlet zametka u svijest. Ako si zbilja nepostojeći, onda će te ždrijebac neosobnosti donijeti u istinsko postojanje.

◆ Ubij kravu svoje sitne sobosti što brže možeš, kako bi duh tvoje nutrine mogao oživjeti i pravu svjesnost ostvariti.

◆ Da bi se duhom ostvario, moraš sitnom svojom sobošću umrijeti, i u Gospodu oživjeti. Tek će tada tajanstva Gospodnja padati s tvojih usana. Kad samonadzor i stega uništi tvoje sitnoduše, ta će smrt pričiniti bol, ali će donijeti vječni život.

◆ Ništa te ne može voditi osim sile, koja čuva duh poklonika od stražara strelometnih zvijezda. Nitko ne može ući u odaju od primanja Bogoveličanstva, ako se nije riješio sitne sobosti. Kako li ćemo uzaći na nebesa? Neosobnošću, vjerom, i bogoslovljem zaljubljenih u Gospoda.

◆ Očisti sebe od svojstava sobosti, kako bi uzmogao vidjeti svoju čistu, nepotamnjelu suštinu.

◆ Tvoja je sitna sobost mati svih idola: tvarni je idol puka zmija, ali duhovni idol sobosti pravi je zmaj. Lako je razbiti tvarni idol, vrlo lako; a ludost je misliti da je jednako lako upokoriti sobost. Oh sine, želiš li znati kako sobost izgleda, čitaj opis pakla s njegovih sedam dveri. Svakoga trenutka sobost obavlja čin prijeverni; a u svakoj od prijevara utapa se na stotine faraona i njihovih vojski.

◆ O paune, ne trgaj svoja pera, već se srcem odaleči od gordosti zbog njih: jer protivnik je prijeko potreban da bi se poveo sveti rat. Ako nema neprijatelja ne možeš voditi svoju duhovnu bitku: da te nije presvojila pohota, ti ne bi imao prigodu poslušati Božju zapovijed. Bez želje nema samoobuzdavanja: bez protivnika, kakva je potreba za hrabrošću? Poslušaj, ne obrezuj sebe, ne idi u pustinjake; krepost je ovisna o putenoj želji. Ako ne trpiš bol samosvladavanja, nikakva te nagrada neće snaći. Kakvoga je samo udivljenja vrijedna ta uzajamna ovisnost, i kako li je uznosita nagrada, koja srce opčinja i jača život duha!

◆ Kakvim me god oruđem Bog učini, takvim postajem. Ako me učini čašom, ja postajem čaša. Ako me učini bodežom, ja postajem bodež. Ako me učini česmom, ja ću točiti vodu; ako me učini vatrom, ja ću pružati toplinu. Ako me učini kišom, ja ću donijeti žetvu; ako me učini strijelom,

ja ću probosti tijelo. Ako me učini zmijom, ja ću stvarati otrov; ako me učini svojim prijateljem, ja ću ga valjano služiti. Ja sam poput pera u Njegovoj ruci, kojim on rukuje kako Mu drago.

PROČIŠĆUJUĆI SRCE

♦ Čisto srce zrcalo je bez mrlja, koje odražava slike beskrajne ljepote. Mojsije, taj savršeni svetac, odražavao je zrcalom svojega srca bezmjerni oblik Onoga, tko je bezoblik, sliku Onoga, tko je okom neugledan. Taj oblik, ta slika, ne sadrži se u nebesima, ne sadrži se u oceanu, niti u svemiru. Jer sve to ima međe i granice, a zrcalo srca je bezgranično.

♦ Rekoše Kinezi sultanu: "Od nas nema boljih umjetnika." Grci nato priklopiše: "Veća je naša vještina i osjećaj za ljepotu." Da bi se ovo pitanje riješilo, sultan odluči prirediti i jednima i drugima takmičenje, pa ih povede u odaju, zastorom na dva dijela razdijeljenu. Kinezi zaiskaše u sultana stotinjak različitih boja, zaiskaše i zlato, srebro, i drago kamenje. Grci zatražiše samo laštilo i tkanine za glačanje, pa se iza zastora dadoše marno na posao. Kad Kinezi završiše s radom, dođe sultan i stade razgledati njihove zidne slikarije. Osta preneražen, pun strahopoštovanja. Tada Grci podigoše zastor, koji je dijelio odaju na dva dijela. Odras kineskih slikarija pade na uglačani zid, i sve čemu se sultan čas prije divio, pokazao se na sjajnoj podlozi još ljepšim. Grci su sufiji, koji su, i bez knjiškoga znanja, pročistili svoje srce od pohlepe, požude, zavisti, i mržnje.

♦ Kad se izbistri i čistim postane zrcalo tvojega srca, ugledat ćeš u njemu prizore s onu stranu zemlje i vode. Vidjet ćeš ne samo slike, već i Njihova slikara – kako sag duhovnoga postojanja, tako i njegova Tkalca.

♦ Sufiji su dušino zrcalo – bolje od svakoga drugog zrcala, jer uglačaše svoja srca mišlju na Boga i tihovanjem u Njemu, sve dok im zrcalo srca ne uzvratilo istinskom slikom Izvornika.

♦ U bezgraničju čistoga srca razumijevanje vodi u tišinu, jet takvo je srce s Bogom, ili zbilja, ono je On. Oni, u kojih je takvo zrcalno srce, za sobom ostaviše tek miris i boju; svakoga trenutka oni nesmetano posmatraju ljepotu. Odbacili su vanjski oblik i razvili zastavu izravnoga vida. Misao im ode, sve je svjetlost. Dosegnuli su bit i vrhovni Izvor znanja.

◆ Ako je srce ozdravilo i od čulnosti se pročistilo, tada "milosrdni Gospod zasjeda na Svoje prijestolje". Poslije toga, On sam vodi srce izravno, jer srce je s Njim.

◆ Ne maži tijelo travom miomirisnom, utrljaj je u svoje srce. Što je trava miomirisna? Sveto ime slavnoga Gospoda. Licemjer stavlja miomiris na tijelo, dok mu je duh u pepelištu.

◆ Svatko prema svojem uvidu i duhovnomu prozrenju vidi nutarnju zbilju stvari, pa čak i budućnost. Što je srce čistije, to duhozrenje biva jače. Što više čistiš zrcalo srca, to više će se stvari u njemu zrcaliti, to više se zastrtih tajni otkriti. Takva nam je duhovna čistota dana po milosti Božjoj, i naš uspjeh u pročišćenju srca također je božanski dar.

◆ Kad voda navre u čamac, to je propast čamca, ali je voda ispod čamca njegova potpora. Otkad je Salamun iz srca izagnao želju za bogatstvom i posjedima, nije sebe nazivao nijednim drugim imenom, osim imenom "praznoruki". Začepljen vrč, mada na vodama uzburkanim, pluta po njima zbog svojega praznog srca. Komu je u jedrima vjetar takvoga neimanja, taj spokojno plovi vodama ovoga svijeta.

◆ O Bože, smekšaj nam kamena srca da budu kao vosak; naš plač učini Svojemu uhu milozvučnim, i milosti Svojoj ciljem.

◆ Zrcalo srca mora biti bistro, da bismo razlučili rugobu od ljepote.

◆ Ako te svaki udarac bude razgnjevio, kako li ćeš onda uglačati svoje zrcalo? Kako ćeš svoje srce očistiti?

◆ Ako je tvoja misao ruža, ti si ružičnjak; ako li je trn, ti si triješće za potpalu.

◆ Ljepota srca trajna je ljepota: s njezinih usana pije se voda života. Uistinu, i voda, i onaj tko vodu toči, i onaj tko vodu pije – sve troje biva jedno kad ti razbiješ svoj talisman. Takva se jednost ne može dokučiti umovanjem.

◆ Srce se čisti pobožnošću. Ako je zrcalo srca pod pokrovom od stvrdnute nečisti, velik se posao čišćenja traži do punoga sjaja. Ako je zrcalo pod tananim slojem, na plodnu brazdu nalik, samo je malo čišćenja potrebno.

SLOBODNA VOLJA

◆ Božja je slobodna volja poticaj našoj slobodnoj volji. Njegova je slobodna volja nevidljiva ispod prašine; ona tvori našu slobodnu volju.

Njegove zapovijedi nama priznaju našu slobodnu volju. On nas ne prisiljava na posluš, On nas na posluš poziva.

◆ Nema sumnje da ljudska bića imaju slobodnu volju: pogledajmo sav taj očigled dokaza oko sebe. Nitko ne izdaje zapovijed kamenu: "Dođi!" Niti itko od nežive stvari očekuje odgovor. Slično tomu, nitko nikomu ne kaže da poleti, niti slijepcu kaže da gleda. Nitko ne veli kamenu: "Zakasnio si", niti pita palicu: "Zašto si zadala onaj udarac?" Niti bi itko govorio te stvari ikomu u koga nema slobodne volje, i tko sve što čini, mora činiti. Obveze i zabrane, čast i prijekor tiču se samo onih, u kojih je slobodna volja.

◆ Ljudska bića imaju slobodnu volju u stvarima nepravde i zlodjelništva. Ta je slobodna volja svojim korijenom u našem duhu i srcu.

◆ Evo prispodobe da rasvijetli razliku između prisile i slobodne volje: kad te obuzme strah, ruke ti zadrhte, i to je nehotni tjelesni čin. Prestrašeni će možda i nasrnuti na bližnjega. Bog je omogućio obje te kretnje, ali njih se ne može jednačiti. Možda ćeš požaliti zbog udarca kojega si nekome zadao, ali nitko se neće kajati zbog nehotičnoga drhata.

◆ Slobodna je volja sol naše odanosti Bogu, inače u njoj ne bi bilo zasluge. Zemlja se okreće oko svoje osi bez vlastita htijenja, i njezino kretanje ne podliježe ni nagradi ni kazni. Samo one stvari koje poduzimamo od slobodne volje, naći će se na vagi Sudnjega dana.

◆ Tvoja slobodna volja, tvoja moć da izabereš dobro ili zlo, pojačava se nadahnućima anđela i zavođenjem đavola. Anđeo i đavao, nudeći nam izbor opreka, tjeraju nas da se služimo slobodnom voljom, tom sposobnošću u nama samima.

◆ Slobodna je volja nastojanje da zahvalimo Bogu za Njegovo dobročinstvo; već zakucan usud, nijekanje je toga dobročinstva.

◆ Duhovno prosvijetljeni slobodni su u izboru svojega posvećenja svijetu koji dolazi; budalasti slobodno biraju da rade za ovaj svijet.

◆ "Zbog mojega prekrasnoga perja trpim na stotine nevolja", žalio se paun. "Ptičari mi postavljaju prugla, lovci me gađaju, a sve zbog perja. Budući da u mene nema ni snage ni samonadzora da bih sebe zaštitio, bilo bi mi bolje počupati perje. Ono stalno napastuje moju gordost." Ljudska darovitost i postignuća vode u pad duhovno slabe. Slobodna volja vodi k dobru samo kad se njom služi netko, u koga ima samonadzora, i tko je bogobožan. Samonadzorom i ćudorednom zaštitom, duhovna se snaga takve osobe pojačava kad se ova služi slobodnom voljom. Ako nema ni samonadzora ni

ćudoređa, onda bi se valjalo kloniti slobodne volje, prije no što se s njom ne zastrani u grijeh.

OKO KOJE VIDI

♦ Sloboda od predrasuda daje očima svjetlost i moć razbira, dok te sebeljubivi poriv oslijepљуje, i predrasuda pokapa tvoje neznanje u grob. Bez predrasuda, neznanje postaje mudro; s predrasudom, znanje biva izopačeno. Odupri se napasti, i tvoj će se vid izbistriti; postupaj samoživo, pa ćeš oslijepiti, i robom ćeš postati.

♦ Premda sve ove tjelesne ljuštуре diljem svijeta žive po milosti Mora duše – nema bisera baš u svakoj školjci. Otvori oči i pogledaj u svačije srce, otkrij što ima unutar svakoga, jer taj se skupocjeni biser rijetko nalazi.

♦ Kad je uho osjetljiva sluha, ono postaje okom. Inače bi se riječ Gospodnja u uhu uzamčila, i ne bi stigla u srce.

♦ Oko koje vidi bolje je od tri stotine sljepačkih štapova: jer oko umije razabrati biser od pijeska.

♦ Svjetiljke su različne, ali je svjetlost ista: onostranska. Gledaš li svjetiljku, sebe ćeš izgubiti: jer odatle se javlja privid broja i mnogosti. Usredotoči se na svjetlost, i vidjet ćeš svijet dvojstvu na nedohvatu, dvojstvu, koje nam je s netrajnim tijelom dano. O ti, koji si jezgra postojanja, znaj da nesloga između muslimana, zoroastrijanaca, i židova ovisi o razlici njihovih gledišta, kakva se navodi u ovoj priči:

Neki Indijci dovedoše slona, pa ga zatvoriše u tamnu sobu. Gomile su ljudi ulazile u tamnu sobu da bi gledale slona. Budući da pogledom nisu mogli prodrijeti kroz mrak, svako htjede rukom opipati slona. Ruka jednoga čovjeka taknula je slonovu surlu. "Taj je stvor nalik na morsku pijavicu", reče taj čovjek. Ruka drugoga čovjeka napipa slonovo uho. Njemu se slon bez ikakve sumnje učini lepezom. Ruka trećega kliznu niz slonovu nogu. "Po meni, slon ima oblik stupa", izjavi on. Četvrti, opet, dotaknu slonova leđa. "Nedvojbeno, slon je poput carskoga prijestolja", ustvrdi. Opisi su im bili različni, jer su ovisili o njihovim različnim i djelomičnim prilazima. Da je svatko od njih ponio svijeću, razlika ne bi bilo. Čulno je oko baš poput dlana ruke: dlanom ne možeš prekriti cijeloga slona.

Oko Mora jedna je stvar, a pjena posve druga. Pusti pjenu neka se rastoči, ona je sama po sebi predmet gledanja; i zagledaj se u More, u oko Stvarnosti. More se danonoćno razbacuje pregrštima pjene. A ti – o začudne li stvari! – sav si obuzet pjenom, a ne morem.

◆ Ako svetac nosi veo ludila, hoće li ga slijepac prepoznati? No ako je nutarnje oko otvoreno, vidjet će duhovnoga diva ispod svakoga kamena. Oku koje je otvoreno, plašt svakoga derviša krije Mojsija u svojim naborima.

◆ Jer je tvoj pogled tako skučen, zatvori oči i gledaj očima Boga. Njegov vid u zamjenu za naš – kakva dobit! Njegovim božanskim viđenjem naći ćeš sve što želiš.

◆ Blizina Bogu daje vid oku.

◆ Koliko je tko duhovno prosvijetljen, i koliko je osvjetlao zrcalo srca, toliko će vidjeti skrovito značenje stvari. Što ti je srce čistije, to nutarnjim okom više vidiš.

◆ Vanjsko svjetlo dolazi od sunca, dok je nutarnje svjetlo sjajni odraz božanske krasote. Svjetlo kojim oko svjetli, zapravo je svjetlo srca, dok je svjetlo koje puni srce, svjetlo Božje, i ono je čisto i nevezano za svjetlo uma i ćutila.

◆ Svatko je svjestan Božje milosti, i svatko je svjestan Njegove veličine. Svatko uzmiče pred Njegovim gnjevom, a prijanja uz Njegovu milost. Ali Bog je sakrio Svoj gnjev u Svoju milost. To je Božja tajna i mudrost. Ljudi od dobroga razbira koji svjetlom Božjim gledaju, time se razlikuju od onih, koji vide samo najbliže, vanjsko obličje stvari.

◆ Premda gospodar bijaše vrlo darežljiv, ipak se ne može mjeriti s Tvojim, Gospode, darom. Gospodar mi pokloni šešir, a Ti glavu i razum, on mi darova kaput, a ti visok stas. Zlatnicima me obdari, a ti rukom koja ih broji, pokloni mi mazgu, a ti znanje jahanja. Gospodar mi dade svijeću, a Ti očinji vid. On mi isplati nadnice, a ti život i postojanje, on mi obeća bogatstvo, a ti čistoću duha.

◆ Sposobnost razbira napušta onoga, tko je opijen u praznim željama. Onaj tko odlaze tu čašu, on pali svoje nutarnje oko, i što je skriveno biva otkriveno.

◆ Većina ljudi ne umije prozreti suštinu svojstava božanskoga savršenstva. Na svijetu nema ničega tajnovitijeg od suštine i svijesti Božje. Njegova su svojstva tajne; suštine tih svojstava tajne su nad tajnama. Oni koji se dovину savršenstva, sposobni su prodrijeti u te tajne, i tako razumjeti suštinu samoga Boga. Oni su Njegovi istinski ljubitelji, i od Njih ništa nije skriveno.

◆ Kad si počinio bezakonje, a da za to nisi platio? Kad si nešto dobro učinio, a da te nisu zasuli blagoslovi? Ako se uhvatiš užeta spasonosne rasudbe, i pogledaš po svijetu očima vidovitim, neće ti trebati Sudnji dan

da bi vidio posljedke svojih djela. Želiš li čisto srce, posmatraj pomno, i gledaj gdje svakomu činu prilježe njegov učin.

ŽIVOT U DUHU

Druženje s Bogom tvoje će trnje pretvoriti u ruže.

ŽIVOT VJERE

◆ Nagrade za život vjere i odanosti Gospodu jesu ljubav i unutarnji zanos, i sposobnost da se primi svjetlost Božja.

◆ Kad teret utovariš u lađu, činiš to u dobroj vjeri da ti lađa neće potonuti, da će sretno stići na drugu obalu – a ne znaš hoće li. Kažeš li: "Neću se ukrcati dok zasigurno ne saznam što mi slijedi", tada nećeš obaviti nikakav posao: jer tajna te dvije sudbine nikada se ne otkriva. Trgovac malodušni niti gubi, niti dobiva; ne, on gubi, jer ostaje bez svojega bogatstva. Samo oni gorljivi u svojoj potrazi, oni koji vjerno traže plamen, naći će svjetlost. Budući da svaki pothvat polazi od nade, vjera je zacijelo najvrijedniji doseg nade, jer vjerom se osvaja spasenje.

◆ Napjevi Davidovi mile se vjerniku, dok nevjerniku nisu bolji od škripe piljenja drva.

◆ Osvježi svoju vjeru, ali ne govorenjem. Tajno si osvježio svoje želje. Sve dok su ti želje svježe, vjera nije, jer želja je ona, koja zaključava vrata.

◆ Odani se vjernik klanja voljko, nastojeći Bogu ugoditi, i posvećujući tomu svoj život. Nevjernik se klanja Bogu nevoljko, posvećujući sebe ispunjenju svoje želje. Istina, on vodi računa o Božjoj tvrđavi, ali tvrdi da njom zapovijeda. Vjerni poklonik brine se o toj tvrđavi zbog Kralja, a ne zbog moći ili položaja.

◆ Svjetlo vjere gasi vatru čulne pomame. U Sudnji će dan vjera stati nasuprot čulnosti, budući da je vjera pobuđena Božjom milošću, a čulnost Njegovim gnjevom. Želiš li svladati zlo vatreno, utišaj mu plamen vodom božanske milosti. Odani vjernik vodoskok je te vode milosti: čisti duh dobrotvoritelja jest Voda Života.

◆ Sva se tjeskoba pretvorila u vjernost, sav mutež u čistoću! Svojstva ljudske naravi poništena su, Božja su svojstva nastupila!

MOLITVA I MISAO NA BOGA

♦ Da je isteklo vrijeme za molitvu, ovaj bi svijet postao za tebe mračno mjesto, a suze razočaranja i bola tekle bi ti iz očiju poplavno; jer svatko uživa u nekome činu poklonstva, i preteška bi mu bila takva uskrata, makar i na kratak čas. To razočaranje i bol vrijedni su stotinu molitava: ta što je obredna molitva u usporedbi sa žarom ponizne čežnje?

♦ Jedan je čovjek noću dozivao Boga sve dok mu usne ne postadoše slatke od Božjega imena. "A što sada, ti kukalo i jaukalo," javi se Vrag, "gdje je odgovor 'tu sam' na sve tvoje povike 'Bože, bože?' Ni glasak da siđe s prijestolja – pa dokle ćeš ga utaman dozivati?" Slomljena srca čovjek liježe da spava. U snu je čuo božanski glas: "Tvoj zov 'O Bože!' Moj je odziv 'ovdje sam'. Tvoja žarka molba Moja je poruka, i cijela tvoja stremnja da Me dostigneš nije ništa drugo nego Moje ruke pred tvojim stopalima, što ti skidaju okove i privlače te k Meni. Tvoja ljubav i strah omča je za Moju milost! A na svaki tvoj krik 'O, Bože moj!' Ja odgovaram po stotinu puta 'ovdje sam'."

♦ Toliko sam se molio da sam se pretvorio u živu molitvu – svatko tko me susretne moli me za molitvu.

♦ Pij Riječ Mudrosti, jer ona je blistava svjetlost, koju je Bog zbog tebe velom prekrio, kao da oblakom zastire sunce – o ti, čije bi oči proplakale kad bi gledale u srce sunca.

Pij ovu svjetlost, dušo, da bi uskoro mogla ugledati onu čistu Svjetlost, jarku, nezastrtu, koja ti je sada skrivena.

I uzleti visinama kao sjajna zvijezda – da, pod svodovlje nebesko, pod nebosklone uzleti, ničim uvjetovana, nebosmjerna, izvan teža zemaljskih, put prejasnoga sunca.

♦ Nikad ne ostani bez misli na Boga, jer misao na Nj daje snagu, perje, krila ptici duha.

♦ Molitvu ne čini samo propisan način. Propisana molitva ima svoj početak i kraj, poput svih oblika i tijela, i svega što se služi govorom i zvukom, ali duša nije ničim uvjetovana, i beskrajna je: ni svršetka joj, ni početka nema... Molitva je utonuće i nesvjesnost duše, što sve druge načine ostavlja izvan sebe. U tomu času ni Gabrielu nema u njoj mjesta, ni njemu, duhu čistomu. Tko ovako moli izuzet je od svih vjerskih obaveza, jer je lišen razuma. Sjedinjenje sobosti s božanskom jednotom duša je molitve.

◆ Svrha obredne molitve nije u tomu da se po cio dan klanjaš i ničice liježeš. Svrha joj je da razviješ molitven stav, kojim ćeš duhovno stanje, molitvom zadobijeno, održavati u svako vrijeme. Bio ti u snu, ili budan, u poslu, ili na odmoru, vazda bi morao na Boga pomišljati: da bi bio jedan od onih koji su "stalno u molitvama."

◆ Ova moja kazivanja uistinu su molitva Gospodu, riječi koje mame dah te Jedne slatkoće. Tražiš li odgovor od Boga, kako možeš propustiti molitvu? I kako možeš šutjeti, znajući da On uvijek odvraća na tvoje "o Bože, gdje si?" Svojim "tu sam!" Tih je Njegov odgovor, ali ga možeš oćutjeti od glave do pete.

◆ Tebi su dani hvalospjev i molitva, ali ti molitva učini srce gordim. Sebe vidiš kao prisnoga prijatelja s Bogom, no mnogi se tako od Boga udaljiše.

◆ Kad bi ljubav bila samo duhovna, ne bi bilo trapljenja postom i molitvom. Darovi kojima ljubavnici jedno drugom daruju, nisu ništa drugo nego vanjski oblik, koji svjedoči nevidljivu ljubav, baš kao što dobro djelo otkriva srce puno ljubavi.

◆ Dok je koraćao putem, Mojsije začu pastira koji se Bogu moljaše, nudeći Mu da Ga služi, da mu sobu sprema, kosu da Mu češlja, pere Mu rublje i noge, donosi Mu hranu, i ruku Mu ljubi. Ukori Mojsije pastira zbog svetogrđa: "Bog ne treba takvih usluga od tebe." Pastir, zdvojan, razdra svoju odjeću i ode u pustinju. Te se noći Bog ukaza u snu Mojsiju, i opomenu ga ovako: "Ti si mojega slugu odalečio od Mene. Nisam ustoličio bogopoklonstvo zbog Svojega dobra, već zbog dobra Svojih slugu. Njihovi Me slavopjevi ne uzvisuju, već njima udjeljuju čistoću i sjaj. Ne gledam na njihove riječi, već na njihov duh i čuvstvo. Gledam u njihova srca da vidim jesu li lijepa, zato jer je srce suština. Ja želim žar i plamen, žar i plamen! Rasvijetli svoju dušu vatrom ljubavi, i spali do pepela sve misli i riječi!"

◆ Odvojenost od Boga je kao pad u zdenac; pomisao na Njega je konopac.

◆ Utihni, i u tihosti kreni u nepostojanje, i kad ga ostvariš, sav ćeš se u hvalu pretvoriti!

◆ Hrani svoje srce ljubavlju Božjom, da bi postao besmrtn, a lice da ti obasja božanska svjetlost.

◆ Tvoje tijelo od vode i gline, taknuto dahom Isusovim, širi krila, pticom postaje, i odlijeće. Tvoja hvala Gospodu dah je tvajega tijela od vode i gline. Ono postaje rajskom pticom, kroz dah isrenosti tvajega srca.

OSVAJANJE VRLINA

- ◆ Bog je stvorio tvarni svemir da bi sebe očitovao, i da bi se otkrilo blago Njegove mudrosti. Rekao je: "Bio sam blago neotkrito." Poslušaj! Jednako tako ne smiješ dopustiti da tvoja duhovna stvarnost potone, umjesto toga moraš djelom očitovati svoj duh.
- ◆ Druženje sa svetima od tebe čini sveca. Bio ti kamen, bio ti mramor, postat ćeš dragulj, ako druguješ s čovjekom srca.
- ◆ Bože sačuvaj, ne tražim ja ništa od bogostvorenih bića: unutar mojega srca ima cio svijet zadovoljstva.
- ◆ Ljubaznost, srcem i dušom neiskrena, nalik je bilju na tlu pepelnomu, o prijatelji. Pogledajte ga izdaleka i prođite: jer ne prija ni jeziku kao hrana, ni nosu kao miris.
- ◆ Obećanja i sporazumi prekršeni, posljedica su gluposti; vjernost vlastitoj riječi pristaje onomu, tko se Boga boji.
- ◆ Nikada na ovomu svijetu kušnje ne vidjeh ništa skupocjenije od valjana karaktera. U koga je god dobra ćud i karakter, taj će biti spašen na Sudnji dan, dok propast čeka srcem nečiste, vrlinom oskudne.
- ◆ Nijedno se zrcalo ne vraća u gvožđe; nijedan se kruh ne vraća u pšenicu; nema grožđa zrela da opet bude kiselo. Sazrij, i ne daj se promjeni na loše. Postani Svjetlost.
- ◆ Bog je kao slikar, koji radi na slikama Svojega stvorenog svijeta. Svakoga trenutka On upisuje što Mu se mili na stranici njihove misli, a potom upisano briše. Uklanja gnjev i na njegovo mjesto stavlja zadovoljstvo. Briše sitnodušje, i upisuje veledušje. Taj posao teče i jutrom i večerom. Njegova te ruka i puni i prazni.
- ◆ Što je pravda? Staviti nešto na mjesto gdje ono spada. Što je nepravda? Staviti nešto na krivo mjesto.
- ◆ Vrline i miline znaci su sljedbenika Božjega, one su stope čovjeka, koji Mu je odan.
- ◆ Tvoja niža, paklenska priroda napastuje te i zavodi, ali ti se hrabo boriš, i cijela ti je duša sada čista. Bogu za ljubav utulio si vatru pohote, i ona se pretvorila u svjetlost koja vodi. Vatra gnjeva postade izdržljivost, tama neznanja preobrazi se u znanje, plamen pohlepe u nesebičnost, a trnje zavisti u ruže ljubavi. Ugasio si te vatre Bogu za ljubav, i svoju si plamenu narav preobrazio u zelen voćnjak. Slavuj si spomena na Boga i Njegovu

slavu, slatko pjevaju u vrtu tvog srca. Odazivajući se pozivu Božjem, donio si vodu duha u ognjevitom pakao svoje duše.

IZBJEGAVANJE ZAMKE

◆ Znaj da je svaka rđava navada trnovi grm. Uostalom, mnogi je put to trnje probolo tvoje tabane.

◆ Pođe lav sa zecom na zdenac, i zagleda se u nj. Ugleda vlastiti lik, i kraj njega tustoga zeca. Netom je spazio svojega "protivnika", pusti on zeca, a sam skoči u zdenac. Pade u jamu koju je sam sebi iskopao: njegovo je zlosilje po njemu uzvratno udarilo.

O čitatelju, mnoge pogreške koje u drugima vidiš, zapravo su tvoje vlastite, u bližnjima odražene! U drugima vidiš sve što si sam – vidiš svoje licemjerje, zlobu, i drskost. Te mane nad kojima se zgražraš, zbiljski su tvoje vlastite, ali ih u sebi ne vidiš tako jasno, inače bi sebe svom dušom zamrzio. Poput lava koji napada svoj odraz u vodi, ti samo sebi štetiš, o budalasti čovječe. Kad padneš na dno bunara svoje vlastite prirode, tada ćeš znati da je greška u tebi.

Kao što prorok reče: "Vjerni su zrcalo jedni drugima."

◆ Čuvaj se, i ne dopusti sebi učiniti ono, što se kosi s tvojim poimanjem dobra, a oslanjajući se na misao da ćeš se kasnije pokajati i zaiskati Božji oprost. Pravo kajanje munjevno sijeva grizodušjem i pljušti suzama – trebaju mu munje i oblaci, baš kao što su toplina i kiša potrebni zrijeanju voća. Bez munje srca i kišnih oblaka očiju, kako stišati vatru božanskoga gnjeva? Bez munja i oblaka, kako će šiknuti trava i bistri vodoskoci?

◆ Duž duhovnoga puta nema užega klanca od ovoga: sretan je onaj, tko ne prti zavist kao suputnika. Postani prah pod nogama bogolikih, i pospi prahom glavu zavisti.

◆ Zbog srdžbe i putenosti čovjeku se oči ukriže, zamagli mu se duh, te zastrani od istine. Kad se javi samoživost, vrlina se sakrije: i stotinu se velova podigne između srca i oka.

◆ Svatko ko primjećuje vlastite pogreške više no pogreške drugih, zacijelo će povesti računa da sebe popravi. Svjetovnjaci ne gledaju sebe, i zbog toga jedni druge optužuju.

◆ Kad samo kušáš, pa se nenavist i prijevarnost jave, i rodi se neznanje i lakoumlje, znaj, kušao si od bezakonja.

◆ Suzdrži svoj bijes: ne dopusti mu da ti se kroz grlo popne kao hrana koju povraćaš. Za nagradu ćeš slatke riječi primiti.

◆ Znaj da riječ naglo s jezika odapeta nalikuje strijelici, otposlanoj s luka. Sine, ta se strijela neće s puta vratiti; ti moraš sagrađiti branu bujici već na izvoru. O jeziku, ti si neprolazno blago. O jeziku, također si i neprolazna bolest.

◆ Tko god ne uzlijeće put Gospodara Slave, bez sumnje misli da je savršen. O gordi čovječe, nema strašnije bolesti duše, nego što je umišljaj o savršenstvu. Srce i oči morat će silno krvariti prije no što te napusti samodopadnost.

◆ Tvoja riječ i postupak ne smiju se jedno drugomu suprotiti, da bi tvoj život bio prihvatljiv Bogu.

◆ O brate, mudrost u tebe uvire iz presvijetloga sveca Božjega, ali to je samo pusta posudba. Iako je kuća tvojega srca iznutra osvijetljena, izvor svjetlosti je svjetlonosni susjed. Odaj mu hvalu: ne budi ni tašt ni neuljudan, budi pažljiv bez samoživosti. Kaže se da ovo posuđeno stanje slave odvodi vjerske zajednice daleko od vjerskoga zajedništva.

◆ Kad osoba samozaljubljena vidi da netko griješi, osjeti gdje se u njoj podiže plamen pakla. Svoju paklenu gordost naziva obranom vjere; ne prepoznaje drskost vlastite duše.

◆ Mnogi taj čovjek čini djela pobožna s očima uprtim put pohvale i nagrade. To je zapravo prerušen grijeh. Ono što takvi pobožnici smatraju čistim, uistinu je prljavo.

◆ U svojoj se zavisti žališ: "Ja vrijedim manje od toga i toga. Njegova veća vrijednost pojačava moju manje-vrijednost. Zaista, zavist je porok; sama po sebi gora je od ikakve manjevrijednosti.

◆ Jednoga dana miš dogradi devinu uzdu, i, oponašajući čovjeka, krene pred devom kao predvodnik. Jer ga je deva spremno slijedila, miš se zaludi mišlju o svojoj važnosti. Bljesak te misli ošine devu.

"Naprijed, samo uživaj," progurda deva. "Ja ću ti već pokazati."

Uto stigoše do obale široke rijeke, pa naglo zastadoše.

"Vodiču preko brda i dola," reče deva, "zbog čega smo zastali? O čemu li se radi? Kreni naprijed kao što čovjek čini! U rijeku zagazi! Ti si moj voditelj i čelnik; ne zastaj na pola puta, ne gubi korak!"

"Ali ova je rijeka široka i duboka," reći će miš. "Strah me je. Sva je prigoda da ćemo se utopiti."

"Hajde da vidim koliko je duboka," reče deva, i hitro zagazi u rijeku.

"Voda mi doseže samo do koljena," nastavi. "Slijepi mišu, čemu briga? Zbog čega si se usplahirio?"

"Tebi je mrav, a meni je zmaj," odvrati miš. "Velika je razlika između tvojega i mogega koljena. Ako voda doseže do tvojega koljena, razborita devo, onda ona mjeri pune dvije stope iznad moje glave.

"Sljedećega puta ne budi ovako drzak," reče deva, "da ti iskre mogega gnjeva ne bi sažgale i dušu i tijelo. Oponašaj miševe kakav si sam; neka se miševi ne nameću devama."

"Kajem se," kaza miš. "Za ime Božje, prenesi me preko ove strašne vode, hoćeš li?"

"Slušaj me," odgovori deva, sažalivši se na miša. "Popni mi se na leđa i sjedni na moju grbu. Ovaj je dio puta meni povjeren; mogla bih prenijeti stotine tisuća takvih kakav si ti."

Budući da nisi vladar, budi jednostavan podanik; budući da nisi kapetan, ne zapovijedaj kretanjem broda. Budući da nisi prorok, idi tragom onih koji od tvarnoga predjela putuju u duhovni. Budući da nisi usta za Božju riječ, budi za nju uho.

♦ Sve dok te može potkupiti laska, o budalasti čovječe, tvoje će pogreške i nedostaci upadno stršiti. Kako će se tvoj karakter popraviti ulagivanjem i lažima? U srcu gomilaš laske i pohvale kao da su blago, ali zapravo bi prijekori i zamjerke duhovnih osoba bili za tebe bolji. Ne gutaj med duhovno izgubljenih, već gutaj žuč duhovnih kraljeva, pa će ti sreća i čast pripasti. Pod zaklonom duha tijelo dušom postaje.

♦ Pakao je zmaj sa sedam glava. Pohlepa je meka koja te mami u njegovu klopku.

♦ Kad te netko prekorijeva, ili se s tobom u sudu razilazi, u srcu ti se tada rodi malen mrav mržnje i neprijateljstva. Ako smjesta ne zgnječiš toga mrava, on bi mogao narasti u zmiju, ili čak u zmaja.

♦ Laž ne donosi utjehu izmučenu srcu: voda i ulje ne rađaju svjetlost. Samo će istina donijeti utjehu: ona je meka koja privlači srce.

♦ Vodstvo je otrov, osim za onoga tko posjeduje u srcu protuotrov.

♦ Zloba potječe iz pakla, i budući da je tvoja zloba dio pakla, ona je neprijatelj tvoje vjere, one, koja te potiče na putu u nebo. I jer si u stisku zlobe, ti si također dio pakla, stoga pripazi! Dio teži k cjelini.

♦ Tko svijetom sije sjeme čkalja, njega se čuvaj! Ne tragaj za takvim u vrtovima ruža!

◆ Osoba koja stječe vjersko znanje, kako bi se mogla njim podičiti i svoj ugled povećati, a na račun svojega duhovnog prosvjetljenja, jednako je rđava kao i tragatelj za svjetovnjačkim znanjem. Takvo je znanje besadržajno i bez duše, a njegov vlasnik jadikuje kad mu se u blizini ne nađe nikakav slušatelj, jer po njegovu sudu nema ništa bolje od slušateljstva. Takvo je znanje svjetovnjačko, i ne donodi duhovnu slobodu.

◆ Čak i ako u tebe nema mana kakve su u drugih, ne budi zbog toga samodopadan; jer će možda te iste mane kasnije postati tvoje. Nisi čuo Božje razuvjeravanje "ne boj se", pa zašto se osjećaš sobom tako zadovoljan? Iblis je godinama uživao velik ugled, ali je na kraju ostao bez časti, i njegova se slava okrenula na sramotu. Sve dok tvoja brada ne poraste, ne rugaj se čovjeku golobradu.

◆ Kakve ćeš isprike ponuditi, srce moje, zbog tolikih mana? Takva postojanost od strane Ljubljenoga, a gle, takva s moje strane nevjera! Takva veledušnost Njegova, a takva moja sitničarska opreka! Toliko milosti od Njega, toliko pogrešaka koje počinih! Takva zavist, takva naopaka mašta i tamne misli srca, a On me tegli i nosi, i slatkom me hranom nutka – o kakva darežljivost s Njegove strane! Zašto me toliko nutka? Da bi moja gorka duša slatkom postala. Čemu me toliko tegli i nosi? Da bih se priključio društvu svetih. Kajem se zbog svojih grijeha, na usnama mi je ime Božje; u tomu času on me dovlači da bi me mogao živa otkupiti!

KUŠNJE I PATNJE

◆ Oštra stega i tvrd postupak peć su u kojoj se srebro oslobađa troske. Takva kušnja pročišćuje srebro; u vrijenju se drozga diže na površinu.

◆ Ljudska su bića poput neuštavljene kože: uzmi gorku kiselinu i svom je snagom utrljaj u kožu, i koža će omekšati, postat će gipka i prekrasna. Slično tomu, ako štaviš ljudsku dušu strogom stegom i patnjama, ona će se postupno pročistiti, proljepšati se, jakom postati. Ali ako ne umiješ sebe trapiti, onda prihvati muke koje ti Gospod daje, jer nevolje koje ti šalje Prijatelj, sredstvo su tvojega pročišćenja. Bolesnima će lijek postati pitak, kada se posvete vlastitomu zdravlju.

◆ Vatra koja tali željezo i zlato – je li dobra svježoj dunji i jabuci? Jabuka i dunja tek malko su nezrele; nenalik željezu, treba im blaga toplina. No blag plamen nedostaje potrebi željeza, ono žudno privlači na se ognjeni zmajev

žar. To je željezo derviš koji izdržava muke: pod čekićem i vatrom, on se sretno i crveno žari. Baca se u samo srce ognja.

◆ Nema opisa za patnje onoga svijeta. Patnje ovoga svijeta, potrebne kao priprema za onostrane patnje, lake su u usporedbi s njima. Sretni su oni koji su zaronili u patnju, potrebnu duhovnomu pročišćenju, i koji dragovoljno uzimaju na sebe bol služenja Gospodu, i tako ublažuju patnje onostranstva.

◆ Kad nam Bog želi pomoći, On nam pošalje plač, ali suze što zbog Njega padaju donose sreću, i tragom svojim, smijeh. Tko god to predvidi, taj je sluga Božji. Gdje voda protječe, život cvjeta: gdje suze padaju, božanska se milost javlja.

◆ Kad Bog dodijeli čovjeku određenu sudbinu, to čovjeka ne isključuje iz dobrovoljna pristanka, želje, i slobodne volje. Ali kad Bog pošalje patnju, duhovno slabi tada od Boga pobjegnu; u Boga zaljubljeni, naprotiv, još bliže Mu se primaknu. Dok traje bitka svi se plaše smrti, no kukavni se povlače, dok hrabri jurišaju na protivnika. One hrabre strah nosi naprijed, dok oni slaboga duha umiru u sebi. Patnja i strah su kamen kušač, koji luči junake od kukavica.

◆ Bog je stvorio žalost i patnju, kako bi se sreća nasuprot njima jasno ocrtala; jer skrovite će se stvari očitovati pomoću svojih opreka. Budući da Bog nema opreke, On je skriven.

◆ Jedna je žena svake godine rađala sina, no dijete nikada ne bi poživjelo dulje od šest mjeseci; preminulo bi za koja tri, četiri mjeseca života. Žena je plakala govoreći: "Avaj, o Bože, devet mjeseci nosim teret, a tri se mjeseca radujem. Moja radost nestaje brže od duge nebeske." Zbog teške svoje muke žena se požali ljudima Božjim. Dvadeset je sinova na ovaj način pokopala; živote im je proždimala nagla vatra.

Tada jedne noći pokaza joj se vječni vrt, zelen, pun slasti i lasti. Opije to viđenje ženu. Ugleda svoje ime upisano na zidu palače; i jer je imala duboku vjeru, znala je da je ime njezino. Poslije toga ljudi Božji joj rekoše: "Ovaj je blagoslov namijenjen onima, koji su svojim životom istinski služili Bogu, pa su stoga zaslužili svoje mjesto za stolom od gozbe. Budući da si nekada bila spora u traženju Božjega zaklona, Bog ti je umjesto toga poslao ove nevolje."

"Gospode", zavapi žena, "daj mi ovakvih nevolja još za stotinu godina, pa i više! Prolij moju krv!"

Kad je unišla u vrt, ugledala je tamo svu svoju djecu. "Ja sam ih bila izgubila," kliknu žena, "ali ih Ti nisi izgubio."

◆ Plači poput vodeničnoga kotača, da bi zeleno bilje moglo niknuti u dvorištu tvoje duše.

◆ Kad osjetiš bol, zahvali za nj Bogu, jer taj je bol u Njegovim rukama blagotvoran. Kad on bude htio, bol će postati radost, a lanci sloboda.

◆ Nema na svijetu posvemašnjega zla: zlo je srazmjerno dobru. Ne postoji na svijetu ni otrov, ni šećer, koji nekomu nije pomoć, a nekomu odmoć. Zmijinja je otrov život zmije, ali je smrt ljudskomu biću. More je raj ribama, ali se životinje u njemu utapaju.

◆ Udaraš li štapom dikobraza, on se širi, i postaje krupan i debeo. Što više ga tučeš, to više se širi. Duša istinskoga vjernika nalik je dikobrazu, jer biva snažnija i otpornija što više je snalaze udarci bola. To je razlog s kojega Gospod šalje veća poniženja i jade prorocima, nego ostalim ljudima.

◆ U nas su rizince svih stvari, i Mi s vremena na vrijeme, u stanovitoj mjeri, stvari šaljemo na zemlju. Bez vode, zemlja ne može postati opek, niti može postati opek ako je vode previše.

◆ Jedini On ima pravo lomiti, jer Jedini On može slomljeno ucijeliti. Onaj tko zna kako sašiti, zna i kako rasparati: što god On proda, zauzvat kupuje nešto bolje. On do temelja ruši kuće, a tada ih časom podiže da budu za život još udobnije nego prije. Budući da on čini cijelim što je slomljeno, Njegova je lomljava zapravo ucjeljenje.

◆ Vjera donosi srcu olakšanje od patnje i tuge, posrnula vjera vodi u očaj i muku.

◆ Gorka okrutnost Duha pretvara me u biser! Jer biseri i koralji niču u gorčinama mora.

◆ Gle kako se nosač s teretom bori! Takav je i napor onoga, tko gleda istinu stvari. Tereti su temelji lagode, a gorke su stvari prethodnice užitka. Raj je opkoljen stvarima koje ne volimo, dok su vatre pakla unutar kruga naših želja.

◆ Žalost te za radost sprema. Bjesomučno izmete sve iz tvoje kuće, kako bi nova radost unišla i našla sebi mjesto. Žalost stresa žuto lišće s grane tvogoga srca, da bi umjesto žutoga izlistalo svježje, zeleno lišće. Ona čupa truo korijen, kako bi novo korijenje, u zemlji skriveno, imalo mjesta za rast. Ma što žalost iz tvogoga srca izagnala, nešto daleko bolje doći će na to mjesto.

◆ Pogledaj svijet životinja, od komarca do slona: sve su one članovi Božje porodice, i za svoju hranu svaka o Njemu ovisi. Kakav je odličan snabdjevatelj Gospod! Sve ove žalosti srca rađaju se iz pare i praha našega postojanja i naših ispraznih želja.

◆ Ne zdvajaj, budi veseo, i zovi u pomoć Jednoga, tko se odaziva zovu, i kaži Mu: "Oprosti nam, Ti koji voliš praštati."

◆ Iako ti je sudba bezbroj puta postavljala zasjede, ona će ti na kraju podići šator u nebesima. Od ljubavi Svoje i dobrote, Bog te plaši i prepada, da bi te poveo u kraljevstvo sigurnosti.

◆ Gdjegod gori svijeća patnje, tu se spaljuje na stotine tisuća ljubećih duša. Te ljubeće duše koje su Bogu blizu, poput leptirica su pred svijećom Njegova lica. O srce, pođi tamo gdje te susreću duše iskrene, koje ti mogu biti zaštitni oklop od patnje, i koje ti u vlastitu srcu mjesto nalaze, da bi te natočile vinom ljubavi, kao da si čaša. Prihvati svoje mjesto u njihovim dušama! Podigni svoj dom na nebesima!

◆ Nevjernik zamišlja da me povrijedio. Ah ne, on je samo obrisao prah s Mojega zrcala.

◆ Učinci i plodovi Božjega milosrđa očituju se svagdje, ali tko im zna i razumije suštinu, osim Boga?